

opusdei.org

„Razumiješ li što čitaš?": Sveto pismo (1)

„Kroz Sveto Pismo, koje živi od vjere Crkve, Gospodin nastavlja govoriti svojoj zaručnici." Prvi dio dvodijelnog članka Guillaume Dervillea o važnosti vjerom ispunjenog čitanja Svetog pisma za naš unutarnji život.

15.03.2019.

Pri spominjanju prvih koraka širenja mlade Crkve izvan Jeruzalema sveti

Luka nas uvodi u kola etiopskog dužnosnika koji je čuvar riznice kraljice Nubije, regije južno od Egipta. Bio je u Jeruzalemu da bi se klanjao Bogu Izraelovu (Dj 8:27-28). Na povratku kući ovaj je hodočasnik čitao Izaiju, premda nije mnogo razumijevao. Tada je Bog potaknuo Filipa da intervenira (Dj 8:26, 29). Filip otrči do njega, začuje ga kako čita proroka Izaiju i upita:

"Razumiješ li što čitaš?" A on reče: "Kako bih mogao, ako me netko ne uputi?" Pozove Filipa da se uspne i sjedne s njim (Djela 8:30-31).

Poslanik etiopske kraljice došao je do prorokovih riječi: *Kao ovcu na klanje odvedoše ga...* (Iz 53:7-8). Filip, počevši s ovim odlomkom iz Svetog Pisma, rekao mu je radosnu vijest o Isusu (Dj 8:35). Nakon što ga je krstio u vodi na koju su naišli uz put, povjerio ga je tajanstvenom djelovanju Duha Svetoga, koji ga je doveo do ove duše koja žeda za Bogom, živim Bogom (Ps 42:2).

U jednom od svojih pisama sveti Jeronim je istaknuo da Filip pokazuje svog prijatelja: "Isusa koji je bio skriven, kao da je zatočen u riječima." [1] Kroz vodstvo i objašnjenja vjernika, Sveto pismo djeluje snažno kao dvosjekli mač (Heb. 4:12) u duši svake osobe koja joj se približava. Filip je otkrio i "oslobodio" lik našeg Gospodina pred očima nekoga tko do tada nije ništa shvaćao. I mi se također, piše Papa Franjo u svojoj apostolskoj poslanici *Misericordia et Misera*, zovemo "živim posudama za prijenos Božje Riječi", [2] na takav način da mnogi muškarci i žene dolaze do spoznaje "privlačnosti Isusa Krista." [3]

Tradicija, gledanje s vjerom

U hebrejskom svijetu Sveto pismo je imalo vrlo važnu ulogu. Službe u sinagogama koje su njegovale pobožnost Židova tijekom cijele godine bile su vezane uz čitanje Tore

i Proroka i pjevanje psalama. [4] Pisma Izraela bila su pisani oblik usmene tradicije: nadahnuti autori su zapisivali učenja patrijarha i proroka. Ova tradicija ne samo da je prethodila Svetom pismu, nego je također pratila njihovo čitanje, kao prodoran pogled kojim su pravednici - oni koji traže Gospodina [5] - mogli shvatiti, ili barem naslutiti značenje.

Isto se događa i u Crkvi, u novom Izraelu. Tradicija prethodi Svetom pismu počevši s činjenicom da je Crkva ona koja nam govori koje spise treba uključiti u popis svetih knjiga. [6] "Ne bih vjerovao u Evanđelje", napisao je sveti Augustin "da me nije autoritet Katoličke crkve već potaknuo da to učinim." [7] U tom pogledu, ono što se dogodilo za vrijeme Koncila u Trentu, kako je povezao jedan od onih prisutnih u svojem dnevniku, vrlo je značajno. Na jednoj od sjednica, Koncil je odbacio mišljenje da se Evanđelju po

svetom Ivanu treba vjerovati jer je autor sveti Ivan; umjesto toga, zaključuje, ovom Evandjelje treba vjerovati jer ga je prihvatila Crkva. [8] Ali uloga tradicije nije ograničena na definiranje kanona Svetog pisma; ona također ima stalnu ulogu razlučivanja njezina pravog značenja, u kojoj Crkva ima pomoć svjetla Duha Svetoga. *Imam vam još mnogo stvari kazati*, rekao je Isus na kraju svog života na zemlji, *ali ih sada ne možete podnijeti. Kad Duh istine dođe, upućivat će vas u svu istinu* (Iv 16:12-13).

Tradicija je, dakle, neodvojiva od Pisma, kao što je čin gledanja neodvojiv od onoga što se vidi. Postoje načini gledanja koji daju vidjeti određene stvari i drugi koji to ne čine. Na primjer, arhitekt koji stoji ispred određene zgrade vidjet će pojedinosti koje će drugi propustiti; pjesnik ili slikar može biti duboko dirnut malom pojavom koju će drugi

smatrati posve običnom. Tradicija gleda na Pismo s gledišta vjere Crkve. To je živi način gledanja, budući da ga vodi Duh Sveti; ona je točna i istinita jer jedino iz srca Crkve može se shvatiti Božja Riječ u svoj svojoj dubini. Baš kao što je Isus učinio s učenicima na putu za Emaus. Sveti Duh čini da srce Crkve, srce svakog kršćanina, izgara kad nam objašnjava Pisma (Lk 24:32). Riječ Božja je Riječ koja putuje kroz stoljeća - *Nebo i zemlja će proći, ali moje riječi neće nestati* (Mt 24:35) - i treba joj čitatelj koji također prolazi kroz stoljeća: Božji narod koji putuje kroz povijest. Stoga je, reče sveti Hilarije, u stvarnosti "Sveto pismo pronađeno više u srcu Crkve nego u stvarnim pisanim knjigama." [9]

Čitanje koje sluša

"Kroz Sveto pismo, koje živi od vjere Crkve, Gospodin nastavlja govoriti svojoj Nevjesti pokazujući joj put

kojim mora poći kako bi omogućila Evandjelju spasenja da dosegne cijelo čovječanstvo." [10] Propovijedanje Riječi Božje dobiva posebnu moć kada se čita na liturgijskom okupljanju. Osobito je impresivna priča o Ezri pisaru i njegovom svečanom čitanju Tore, ispunjena mnogim upečatljivim detaljima (Neh 8:1-12). Većina ljudi se upravo vratila iz Babilona i primili su Božju riječ s izlivanjem emocija nagomilanih u desetljećima egzila. Kako da pjevamo Gospodinovu pjesmu u zemlji tuđinskoj? Ako tebe zaboravim, Jeruzaleme, izgnanici povikaše, neka mi se desna ruka osuši! Neka mi se jezik za nepce prilijepi ako te se ne budem sjećao! (Ps 137:4-6). Čuvši još jednom Božji zakon, gomila je plakala shvaćajući odmak njihovih vlastitih života od Gospodinovih zapovijedi. Ali Ezra, koji je čitao, i Leviti, rekoše narodu: *Ovaj je dan posvećen Gospodu, Bogu vašemu, ne tugujte i ne plačite.* (Neh 8:9)

U sinagogi u Nazaretu Isus čita proroka Izaiju, koji objavljuje Njegovu nadolazeću budućnost. *Gospodnji je Duh na meni ... On me je poslao sužnjima proglasiti oslobođenje.* (Lk 4:18; Iz 61:1)

Dvadeset stoljeća kasnije Pismo nastavlja govoriti sadašnjosti i o sadašnjosti, baš kao što je to bilo onog dana u Nazaretu: *Danas se ispunilo ovo Pismo koje vam još odzvanja u ušima.* (Lk 4:21) Svaki dan, a pogotovo svake nedjelje, “Božja riječ je naviještena u kršćanskoj zajednici tako da Dan Gospodnji može biti osvijetljen pashalnim otajstvom... Gospodin nam i danas govori kao prijateljima; on boravi u našoj sredini kako bi nas pratio i pokazao nam životni put. Njegova riječ daje glas našim najdubljim potrebama i brigama i nudi plodan odgovor tako da možemo konkretno iskusiti Njegovu bliskost s nama.”[11]

Kad je ovo uvjerenje snažno, velika se pozornost posvećuje liturgiji Riječi na sv. Misi. Sveti Josemarija, govoreći o najboljem načinu za naviještanje Božje Riječi, dao je svojim sinovima svećenicima savjet koji je prožet zdravim razumom i ljubavlju prema Bogu. Preporučio je da ga pročitaju na način koji "izražava značenje", što ne znači "čitati ga naglašeno, ili vikati, već koristiti potrebne stanke; kao kad čitate tekst trima ili četirima osobama koje slušaju. Stoga bi bilo dobro malo vježbati prije čitanja poslanice, evanđelja, predgovora ...

”[12] Ovaj je savjet također dobar za sve koji sudjeluju u liturgiji Riječi jer Sveto Pismo takvu brigu treba od svakoga. Ne treba ga čitati kao da se radi o bilo kojem tekstu, ili jednostavno o informacijama koje treba prenijeti, već srcem ispunjenim ljubavlju, pažljivim slušanjem i gladi koja se hrani svakom riječju koja dolazi iz Božjih usta (Mt 4:4; Pnz 8:3). Zato bi “sursum corda”, koja je vrlo

drevna molitva u liturgiji, trebala doći prije uvoda, prije liturgije, kao “put” za naš govor i razmišljanje. Moramo svoja srca podići Gospodu ne samo kao ritualni odgovor, već kao izraz onoga što se događa u srcu koje je uzdignuto i podiže druge.”[13]

Razumijevanje Pisma

“Biblija je velika priča o čudima Božje milosti. Svaka od njezinih stranica je natopljena Očevom ljubavi, koja je od trenutka stvaranja željela otisnuti znakove svoje ljubavi prema svemiru. ”[14] Sveto Pismo rasplamsava živi, osobni odgovor ispunjen čudom. Ono ne nadjačava naš intelekt, već ga potiče i prosvjetljuje. *Tvoja je riječ svjetiljka mojoj nozi i svjetlo mojoj stazi.* (Ps 119(118):105) Božja riječ daje svijetu i stvorenjima njihovu istinsku dimenziju, za razliku od ograničenog, kratkovidnog pogleda na stvarnost koju sa sobom donosi grijeh. *Jer Riječ*

Božja je živa i djelotvorna, oštija od svakoga dvosjekla mača, prodire dotle da dijeli dušu i duh, zglobove i moždinu, i razlučuje misli i nakane. srca (Heb 4:12) Stoga, svatko tko poznaje Bibliju i meditira o njoj, iako možda nije visoko obrazovan, ima mudrost koju drugi možda ne uspijevaju pronaći u svojim studijama. Radi suda dođoh na ovaj svijet, da progledaju oni koji ne vide, a koji vide da oslijepe. (Iv 9:39)

Sa stajališta vjere događaji opisani u Bibliji imaju značenje šire od običnog zapisa povijesnih događaja. Kroz postupke i kušnje Božjeg naroda uviđamo kako Bog djeluje kroz njih i za njih. Naša Majka Marija izražava to vrlo jasno: (...) *jer velika mi djela učini Svesilni, i sveto je ime njegovo. (Lk 1:49)* Događaji svjetske povijesti i naše osobne povijesti također su osvjetljeni svjetlošću Pisma. *Nema stvorenja njoj skrivena, sve je, naprotiv, golo i razgoljeno očima*

Onoga komu nam je dati račun (Heb 4:13) Božja riječ obuhvaća i daje svjetlo našem životu; zato molitva i apostolat tamo nalaze svoje prirodno okruženje.

Ipak, iako nas je Bog stvorio da živimo s Njim, *tijesan je put koji vodi u život*. (Mt 7:14) Stoga ne bismo trebali biti iznenađeni što ponekad u Svetom Pismu nalazimo neke odlomke koje je teško razumjeti. Papa Benedikt je jednom rekao da je njegov prijatelj, “nakon što je čuo propovijedi koje su uključivale duga antropološka razmišljanja s namjerom da nas dovede do Evandjelja, običavao govoriti: 'Nisam zainteresiran za ove pristupe, želim razumjeti što kaže Evandjelje!'“ Papa je dodao: "Često mislim da bi umjesto dugotrajnih uvoda bilo bolje reći: 'Ne sviđa nam se ovo evandjelje, protivimo se onome što Gospodin kaže! Ali što točno pokušava reći?' Ako iskreno kažemo da na prvi

pogled nismo suglasni, već smo probudili pozornost. Očito je da bih, kao čovjek današnjice, htio razumjeti što govori Gospodin. Stoga, bez dugog kruženja, možemo dosegnuti srce Riječi.”[15]

Neurolozi nam govore da zapravo koristimo samo mali postotak stvarnih mogućnosti mozga. Slično tome, mogli bismo reći da Sveto Pismo posjeduje bogatstva neiscrpne dubine. *Svakom savršenstvu vidim granicu, ali tvoja zapovijed nema granica.* (Ps 119(118):96) Stoga su Crkveni oci razlikovali različite razine značenja u istom tekstu.

Kasnije, u srednjem vijeku, razvila se ideja o četiri “smisla” Svetoga Pisma: doslovni (literarni) smisao, alegorijski smisao, moralni smisao i anagoški (duhovni, mistični) smisao.

Doslovni smisao, temelj svih drugih, [16] nije samo izravno značenje riječi za čitatelja; te riječi također treba

shvatiti u kontekstu vremena u kojem su napisana kako bi se izbjeglo tumačenje koje se čini ispravnim, ali je zapravo iskrivljeno. Odnos doslovnog značenja s ostalim trima razinama značenja često zahtijeva vođenje nekoga tko je prošao specijalizirane studije. Stoga je vrlo korisno, a ponekad i bitno, koristiti izdanja Svetog Pisma koja imaju dobre uvodne napomene i bilješke, kao i druge knjige biblijske teologije i tumačenja. Indeksi citata iz Svetog pisma pronađeni na kraju mnogih od tih knjiga, a posebno oni u Katekizmu Katoličke crkve, pružaju vodič za tumačenje mnogih odlomaka s više dubine. [17]

Nijedan tekst Svetog pisma ne može biti razdvojen od cjeline, koja ima jedinstvo Božje Riječi. "Iako raznorodno zbog knjiga od kojih je sastavljeno, Pismo je cjelina upravo zbog cjelovitosti Božjeg plana, kojemu je Isus Krist središte i srce,

otvoreno od svoje Pashe." [18] Stoga se Novi zavjet čita u svjetlu Starog zavjeta, a ključ tumačenja Starog zavjeta je Krist, prema čuvenoj frazi svetog Augustina: Novo se skriva u Starom, a Staro se otkriva u Novom („Novum in Vetere latet et in Novo Vetus patet“). [19] Kao što je sv. Toma Akvinski naučavao, izraz “srce Kristovo” može se odnositi na Sveto pismo, “koje otkriva njegovo srce, zatvoreno prije muke, poput Pisma koje je bilo nejasno. Ali Pismo se otvorilo poslije Muke; jer su oni koji su ga od tada razumijevali, razlučivali i raspoznavali na koji se način proročanstva trebaju tumačiti. "[20]

Kada se Uskrsli Gospodin ukazao učenicima, *otvori im pamet da razumiju Pisma*. (Lk 24:45) Naš Gospodin čini isto s nama kad Mu dopustimo da nas prati uzduž puta našeg života, pozorno slušajući, iskreno istražujući. Predvođeni

rukama svetih i tolike braće u vjeri, nalazimo u Svetom pismu "glas, geste, ljubljani lik našega Isusa." [21]

[1] Sveti Jeronim, poslanica 53, 5.

[2] Papa Franjo, apostolsko pismo, Misericordia et Misera, 20. studenoga 2016., br. 7.

[3] Sveti Josemaría, Bilješke iz meditacije, 1. travnja 1962.

[4] Tora (hebrejski: "poučavanje", "učenje", "zakon") je srce hebrejske Biblije i također je poznato kao Petoknjižje (grčki za "pet rola"). Sastoji se od prvih pet knjiga Biblije: Postanak, Izlazak, Levitski zakonik, Brojevi i Ponovljeni zakon.

[5] Ovaj se izraz često koristi u psalmima, npr. Ps 9:10; Ps 40(39):16; Ps 70(69):4.

[6] Vidi Koncil u Trentu, sjednica 4 (8. travnja 1546.), DS 1501-1504.

[7] Sveti Augustin, “Contra epistolam Manichaei quam vocant fundamenti”, 5, 6, citiran u Katekizmu Katoličke crkve, br. 119.

[8] “ Ait enim Cavensis episcopus: Evangelio Joannis non credo, quia ab ecclesia sit receptum, sed quia Joannis est. Cui hoc esse haereticum responsum est.” Concilii de Trento, *Diariorum, Actorum, Epistularum, Tractatum nova Collectio*, Herder, Friburg 1901, vol. I, p. 480.

[9] Sveti Hilarije iz Poitiersa, Liber ad Constantium Imperatorem, 9.

[10] Papa Franjo, Misericordia et Misera, br. 7.

[11] Papa Franjo, Misericordia et Misera, br. 6.

[12] Sveti Josemaría, Bilješke snimljene na obiteljskom okupljanju, 12. veljače 1956.

[13] Papa Benedikt XVI, Govor, 31. kolovoza 2006.

[14] Papa Franjo, Misericordia et Misera, br. 7.

[15] Papa Benedikt XVI, Govor, 26. veljače 2009.

[16] Sveti Toma Akvinski, Summa Theologiae I, q.1, a.10, ad 1.

[17] Štoviše, prema mjerodavnom glasu jednog od koordinatora katekizma, br. 101-104 nude kratku metodologiju za autentično teološko čitanje Pisma. Joseph Ratzinger, "Je li Katekizam Katoličke crkve ažuran? Razmišljanja Deset godina nakon njegove objave, "Na putu prema Isusu Kristu, San Francisco: Ignatius Press, 2005, str. 147.

[18] Katekizam Katoličke Crkve, br. 112 (usp. Lk 24: 25-27, 44-46; i Vatikanski koncil II, Const. Dei Verbum, br. 12).

[19] Sveti Augustin, Quaestiones in Heptateuchum, 2, 73.

[20] Sveti Toma Akvinski, Izlaganje u Psalmosu 21, 11 (citirano u Katekizmu Katoličke crkve, br. 112).

[21] Javier Echevarria, “Uvod“, *Dok nam je govorio na putu*, str. 8.